

Benchmark bijstand, re-integratie en afhandeling klachten, bezwaar en beroep

Gemeente Midden-Drenthe

Necker van Naem b.v.

Postadres
Postbus 85203
3508 AE Utrecht

T. 030-233 44 29
F. 030-262 34 38

In opdracht van:

Gemeenteraad Midden-Drenthe

Onderzoekers:

Drs. A.L. (Lauryan) Bakker (projectleider)

Drs. R.M. (Roel) Freeke

F. (Frank) van Kooten MSc.

Contactpersoon:

A.L. (Lauryan) Bakker

T. 06 175 891 83

E. lauryan@necker.nl

Kenmerk:

GO 14301

Datum:

18-02-2015

Inhoudsopgave

1 Inleiding	1
2 Bevindingen Ambitie	4
2.1 / Inleiding	4
2.2 / Gedefinieerde doelgroepen	4
2.3 / Instroombeperking en uitstroombestemming	5
2.4 / Sociaal activeringsbeleid	5
2.5 / Handhaving	6
2.6 / Tegenprestaties	7
2.7 / Duiding 'Ambitie'	7
3 Bevindingen Uitvoering	8
3.1 / Organisatie	8
3.2 / Inzet instrumenten	9
3.3 / Ontwikkeling re-integratietrajecten	10
3.4 / Duiding 'Uitvoering'	12
4 Bevindingen Resultaat	13
4.1 / Verwachte samenstelling bijstandspopulatie Midden-Drenthe	13
4.2 / Uitstroom naar werk	15
4.3 / Uitgaven participatie	16
4.4 / Maatregelen (terugvorderingen)	18
4.5 / Duiding 'Resultaten'	19
5 Bevindingen Klachten, bezwaar en beroep	20
5.1 / Klachten	20
5.2 / Bezwaarschriften en beroepszaken	23
5.3 / Aantal beroepsprocedures	23
5.4 / Duiding 'Afhandeling klachten, bezwaar en beroep'	24
6 Slotbeschouwing	26
7 Bestuurlijke reactie	28
8 Nawoord Necker van Naem	29
Bijlagen	30
Bijlage 1. Bronnen	30

1 Inleiding

Introductie

In de gemeente Midden-Drenthe is op 20 oktober 2014 een onderzoek in opdracht van de raad gepresenteerd met betrekking tot het bijstand- en re-integratiebeleid. De resultaten richten zich op het beleid en de uitvoering voor bijstand en re-integratie, de resultaten hiervan en de afhandeling van klachten, bezwaar- en beroepsprocedures. Het rapport is op 30 oktober in de raad politiek behandeld. Het rapport geeft helderheid over hoe het bijstand- en re-integratiebeleid in Midden-Drenthe is geregeld en wat wel en niet werkt. Eén van de vragen van de raad was echter ook hoe streng de gemeente is ten aanzien van haar bijstand- en re-integratiebeleid en hoe de gemeente is te positioneren tussen vergelijkbare gemeenten. Om die reden is er een benchmark uitgevoerd, en wel op de aspecten: ambitie (beleid), uitvoering, resultaten en de afhandeling van klachten, bezwaar en beroep. In de onderzoeksverantwoording is beschreven hoe er tot de referentiegroepen is gekomen en op welke wijze de vergelijking tot stand is gekomen (inclusief de weging van resultaten).

Onderzoeksverantwoording

Deze benchmark geeft inzicht in hoe het bijstandsbeleid in Midden-Drenthe zich verhoudt tot andere gemeenten in Nederland. Hiervoor zijn verschillende aspecten van het bijstandsbeleid in Midden-Drenthe met referentiegemeenten vergeleken. In deze onderzoeksverantwoording wordt ingegaan op de methodiek die is gebruikt om aspecten van het bijstandsbeleid van verschillende gemeenten met elkaar te vergelijken en hoe de benchmarkgemeenten geselecteerd zijn. De onderzoeksverantwoording is als volgt ingedeeld: eerst wordt het multiniveau-verdeelmodel voor de WWB van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) besproken. Vervolgens wordt uitgelegd hoe deze methodiek binnen de benchmark is toegepast om te komen tot de weging van de resultaten en de selectie van de referentiegemeenten.

Uitleg verdeelmodel

Vanaf 2015 worden de bijstandbudgetten vanuit het Rijk naar de gemeenten verdeeld op basis van het multiniveau-verdeelmodel van het SCP¹. Dit model maakt voor elk huishouden in de gemeente een inschatting van de kans dat zij een bijstandsuitkering ontvangt. Deze prognose wordt gemaakt op basis van objectief meetbare indicatoren die bepalen of een huishouden² een beroep op een bijstandsuitkering moet doen. Hierbij zijn alle huishoudens ingedeeld in de volgende categorieën:

- / Aantal huishoudens tussen de 15-64 jaar
- / Huishoudentype (alleenstaand, gezin, etc.)
- / Huishoudens naar soort woning (koop- of huurwoning)
- / Huishoudens naar leeftijd
- / Huishoudens naar herkomst
- / Huishoudens naar opleiding

¹ Om de herverdeel-effecten van het nieuwe verdeelmodel te beperken, ontvangen gemeenten tot en met 2018 een bijstandsbudget dat gedeeltelijk is gebaseerd op uitgaven van het bijstandsbeleid in het verleden. Binnen deze benchmark is uitgegaan van het budget dat gemeenten op basis van de objectieve metingen zouden ontvangen, aangezien dit bedrag is gebaseerd op voor de bijstand relevante factoren.

² Hierbij worden huishoudtypes gecombineerd met kenmerken van de wijk, gemeente en het Corop-gebied waar het huishouden zich in bevindt.

- / Huishoudens met of zonder arbeidsongeschiktheidsuitkering
- / Huishoudens met of zonder arbeidsbeperking

Voor het bepalen van het gemeentebudget wordt vervolgens de kans dat een huishoudentype bijstand ontvangt vermenigvuldigd met het normbedrag dat dit huishouden aan bijstand ontvangt. Wanneer de bedragen voor alle huishoudtypes bij elkaar op worden geteld, ontstaat zo een verwacht bedrag dat de gemeente nodig heeft om de bijstandskosten te dekken.

Toepassing verdeelmodel binnen onderzoek

Door middel van de meetbare indicatoren maakt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een inschatting van de samenstelling en omvang van de bijstandspopulatie in elke gemeente. De verschillende kenmerken vormen het uitgangspunt waarop het budget van de WWB onder de gemeenten wordt verdeeld. Binnen deze benchmark zijn de gemeenten ook op deze indicatoren met elkaar vergeleken. Het doel van deze vergelijking is echter niet om budget te verdelen, maar om de resultaten van het bijstandsbeleid voor gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken. Aangezien dit de kenmerken zijn waarop de gemeenten door het ministerie worden vergeleken, zijn ze volgens ons ook toepasbaar om de uitkomsten van het bijstandsbeleid van gemeenten met elkaar te vergelijken, onafhankelijk van de vraag of de methode van het SCP geheel correct is.

Weging van resultaten

De samenstelling en omvang van de bijstandspopulatie, met daaraan gekoppeld het gemiddelde budget per inwoner van de gemeente, geven een inschatting van de behoefte aan bijstandsvoorzieningen in de gemeente. Deze waarden geven daardoor een indicatie van de mogelijkheid dat een huishouden binnen de gemeente van de bijstand gebruik moet maken. Op basis van deze waarden is berekend wat in Nederland de gemiddelde behoefte aan bijstandsvoorzieningen is. Vervolgens is voor elke gemeente bepaald hoe de behoefte naar bijstandsvoorzieningen zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. Deze verhouding is binnen de benchmark gebruikt als wegingsfactor.³ Door de resultaten van het bijstandsbeleid te corrigeren op basis van deze wegingsfactor, worden verschillen tussen gemeenten zo veel mogelijk weggenomen en de uitkomsten daardoor vergelijkbaar.

Ter illustratie: door middel van de weging wordt een uitstroom naar werk van 50% in een gemeente met veel (langdurige) bijstandsgerechtigden hoger aangeslagen dan een vergelijkbare uitstroom naar werk in gemeente waar maar weinig behoefte naar een bijstandsuitkering is. De wegingsfactor in de eerste gemeente is hoger, aangezien de verwachting is dat er in deze gemeente minder werk beschikbaar is en de kans groter is dat een huishouden gebruik moet maken van een bijstandsuitkering.

Selectie van referentiegemeenten

De kenmerken van gemeenten zijn ook gebruikt om op een objectieve wijze de referentiegemeenten voor Midden-Drenthe te bepalen. Op basis van bovenstaande indeling van huishoudens is voor elke gemeente berekend hoeveel procent de huishoudtypes van de totale bijstandspopulatie vormde. Per huishoudtype is dit percentage vergeleken met het deel van de bijstandspopulatie dat dit huishoudtype in Midden-Drenthe vormt. Voor elke gemeente zijn de afwijkingen van de afzonderlijke huishoudtypes ten opzichte van Midden-Drenthe bij elkaar opgeteld. Zo ontstond een ranglijst van gemeenten, waarbij van de gemeenten die

³ Om de verschillende resultaten van het bijstandsbeleid met elkaar te kunnen vergelijken, zijn ook de resultaten in verhouding tot het gemiddelde van de vergelijkingsgemeenten weergegeven. Dit levert voor elke gemeente een uiteindelijke waarde op tussen de 0 en de 2, waarbij het gemiddelde van de gemeenten binnen de vergelijking altijd 1 is.

bovenaan staan, de verwachte bijstandspopulatie het meest overeenkomt met de samenstelling van de bijstandspopulatie in Midden-Drenthe. Uit deze ranglijst zijn de referentiegemeenten geselecteerd die het meest overeenkomen met Midden-Drenthe en die qua inwonersaantal binnen dezelfde categorie als Midden-Drenthe vallen, namelijk middelgrote gemeenten tussen de 15.000 en 40.000 inwoners. De optimale referentiegroep die hieruit volgt, is:

- / Binnenmaas
- / Bronckhorst
- / Hellendoorn
- / Opsterland
- / Oude IJsselstreek
- / Tytsjerksteradiel

Wanneer in de benchmark gebruik is gemaakt van niet-openbare data, zijn in eerste instantie bovenstaande referentiegemeenten benaderd. Echter, niet al deze referentiegemeenten hadden de gevraagde informatie beschikbaar of waren in staat om deze informatie te verstrekken. Daardoor is voor de data die bij gemeenten moest worden opgevraagd afgeweken van deze referentiegemeenten en zijn gemeenten die (iets) lager op de ranglijst stonden benaderd. Dat leverde de volgende referentiegroep op:

- / Borsele
- / Bronckhorst
- / Haaksbergen
- / Lingewaard
- / Vlagtwedde

In de hoofdstukken 'Ambitie', 'Uitvoering' en 'Klachten, bezwaar en beroep' is deze referentiegroep gehanteerd.

2 Bevindingen Ambitie

2.1 / Inleiding

De ambitie van de gemeente Midden-Drenthe wordt hieronder met vijf referentiegemeenten vergeleken op vijf aspecten. Hierbij wordt uitgegaan van de ambitie zoals deze wordt verwoord in kaderstellende documenten van de gemeenten, zoals beleidsnota's, verordeningen en programmabegrotingen. De wijze waarop deze ambitie uitpakt in de praktijk (wel of niet verwezenlijkt) is in de vergelijking niet meegenomen.

2.2 / Gedefinieerde doelgroepen

Hieronder is een overzicht opgenomen van alle doelgroepen die in de verschillende beleidsnota's van de referentiegemeenten zijn genoemd. Voor de gemeenten Haaksbergen en Lingewaard geldt dat er geen beleidsnota's zijn opgesteld. Deze gemeenten worden in de vergelijking buiten beschouwing gelaten.

Nr.	Doelgroep:	Borsele	Bronch- horst	Haaks- bergen	Linge- waard	Vlagt- wedde	Midden Drenthe
1	Nieuwe instroom						x
2	Mensen met een korte afstand tot de arbeidsmarkt	x					
3	Mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt	x					
4	Mensen met een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt	x					x
5	Jongeren						x
6	Allochtonen						x
7	Alleenstaande ouders	x					x
8	Ouderen (uitkeringsgerechtigden van 55 jaar of ouder)		x			x	x
9	Nuggers/ANW'ers	x				x	x
10	Doelgroepen naar treden participatieladder ingedeeld		x			x	
11	Niet uitkeringsontvangers (NUO's)					x	
12	Arbeidsbelemmerden					x	
13	Gedeeltelijk arbeidsgeschikten					x	

Er is een diversiteit aan doelgroepen voor het bijstand- en re-integratiebeleid en de doelgroepen die door de individuele gemeenten worden gedefinieerd. Ook het aantal genoemde doelgroepen in de beleidsnota's verschilt van twee tot zeven. De gemeente Midden-Drenthe heeft de meeste doelgroepen benoemd. Midden-Drenthe is ook de enige gemeente die jongeren expliciet als doelgroep heeft benoemd. Hetzelfde geldt voor allochtonen en de doelgroep 'nieuwe instroom'.

Verder hebben drie van de vier gemeenten Nuggers en ANW'ers als doelgroep benoemd, waaronder Midden-Drenthe. Drie van de vier gemeenten hebben ouderen als doelgroep benoemd, waaronder Midden-Drenthe. Tot slot hebben Midden-Drenthe en Borsele alleenstaande ouders als doelgroep benoemd.

2.3 / Instroombeperking en uitstroombevordering

In de analyse van de instroombeperking en uitstroombevordering is gekeken naar drie aspecten. De doelstelling, geformuleerde uitgangspunten en de gehanteerde werkwijze. Uit de analyse van de beleidsnota's en verordeningen blijkt dat twee van de referentiegemeenten specifieke doelstellingen hebben geformuleerd ten aanzien van instroombeperking. In de andere gemeenten is een doelstelling of afwezig (gemeente Borsele) of 'verweven' in overige doelstellingen. Instroombeperking is bijvoorbeeld een onderdeel van het werk van de consulenten Inkomen, die een poortwachtersfunctie vervullen. Uit de beschrijving van de werkwijze van het intakeproces blijkt vaak hoe de gemeente de instroom tracht te beperken. De drie gemeenten geven aan een intensief intakeproces te hebben waarbij al in het eerste contact gewerkt wordt aan het activeren van de inwoner, zonder dat deze al formeel cliënt is. De gemeente Midden-Drenthe heeft instroombeperking expliciet als doelstelling in haar beleid opgenomen:

- / Voorkomen van instroom in de uitkering;
- / Voorkomen dat jongeren en (voortijdig schoolverlaters) in de bijstand komen.⁴

Hiervoor hanteert de gemeente twee uitgangspunten: werk boven de uitkering en handhaven door lik-op-stukbeleid. De gemeenten Bronckhorst en Vlagtwedde hebben vergelijkbare doelstellingen en uitgangspunten geformuleerd. Hiermee besteden de gemeenten Midden-Drenthe, Bronckhorst en Vlagtwedde de meeste aandacht aan instroombeperking in haar beleid.

Uitstroombevordering is een doel dat inherent is aan het re-integratiebeleid. Ook hier heeft Midden-Drenthe specifieke doelstellingen en uitgangspunten voor geformuleerd. Hetzelfde geldt voor de andere referentiegemeenten.

2.4 / Sociaal activeringsbeleid

Sociaal activeringsbeleid is specifiek bedoeld voor cliënten op de laagste treden van de participatieladder en de grootste afstand tot de arbeidsmarkt. Voor deze cliënten wordt met name ingezet op maatschappelijke participatie. Dat kan zowel door middel van het Wmo-beleid, als door middel van het re-integratiebeleid. De gemeente Midden-Drenthe hanteert één beleid voor maatschappelijke participatie (trede 2) voor zowel de WWB als de Wmo.⁵ Dit beleid is vastgelegd in het Beleid Sociale Activering 2010-2014. Het centrale doel van dit beleid is om maatschappelijke participatie te bevorderen en sociaal isolement te voorkomen. Ten behoeve van sociale activering heeft de gemeente Midden-Drenthe een aantal instrumenten tot haar beschikking. Dat zijn bijvoorbeeld medische en arbeidsgeschiktheidskeuringen om te bepalen of iemand inderdaad ontheven kan worden van arbeidsverplichting, verschillende cursussen (zoals een computercursus) en activiteiten (bijvoorbeeld gericht op de buurt of sport), Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW) en een aanbod van de GGZ voor uitkeringsgerechtigden. Daarnaast biedt aanpalend gemeentelijk beleid mogelijkheden. Voorbeelden zijn schuldhulpverlening om (o.a. financiële) belemmeringen voor een re-integratietraject op te lossen, kinderopvang, armoedebelief (voor bepaalde voorzieningen) en vrijwilligersbeleid.

Uit ons onderzoek onder referentiegemeenten is gebleken dat vier van de vijf referentiegemeenten (Bronckhorst, Haaksbergen Lingewaard, Vlagtwedde) net als de gemeente Midden-Drenthe aangeven te beschikken over specifiek beleid voor sociale activering. De wijze waarop dit beleid is uitgewerkt, verschilt per gemeente. De gemeente Vlagtwedde heeft het beleid voor sociale activering uitgewerkt in het afdelingsbeleidsplan. Andere gemeenten hebben alleen een bepaling over sociale activering opgenomen in de re-integratieverordening. Voor één van de referentiegemeenten geldt dat zij weliswaar niet beschikt over

⁴ Re-integratiebeleid 'Aan de slag', Midden-Drenthe, 2007.

⁵ Re-integratiebeleid 2007 'Aan de slag', p. 18-19.

specifiek geschreven beleid, maar in de praktijk wel instrumenten inzet om de sociale activering te bevorderen (Borsele).

2.5 / Handhaving

Alle referentiegemeenten hebben de handhaving met betrekking tot de naleving van de WWB geregeld in een maatregelen- of afstemmingsverordening. De gemeente Lingewaard heeft daarnaast een aparte verordening 'Handhaving inkomensvoorzieningen'. In het beleid wordt onderscheid gemaakt tussen het terugvorderen van kosten (zie ook hoofdstuk 5) en het verlagen van de uitkering. Het instrumentarium bestaat uit (debiteuren) heronderzoeken, periodieke steekproefsgewijze controles en het opleggen van maatregelen/sancties. Hierin is tussen de gemeenten in de referentiegroep geen verschil. Er is wel een verschil in de uitwerking van het aspect handhaving in het beleid en de uitvoering. Niet elke gemeente heeft een aparte handhaver in dienst, zoals de gemeente Midden-Drenthe.

Ook zit er verschil in het aantal en soort gedragingen dat leidt tot een maatregel en in de hoogte en duur van een opgelegde maatregel. In de tabel hieronder is per categorie gedraging aangegeven wat de hoogte van de norm en de duur van de maatregel is.

Hoogte norm en duur maatregel per categorie gedraging

Categorie	Borsele (13) ⁶	Bronckhorst (12)	Haaksbergen (19)	Lingewaard (14)	Midden- Drenthe (11)	Vlagtwedde (27)
1	10% Maand	10% Maand	5% Maand	€75	5% Maand	5%
2	20% Maand	20% Maand	10% Maand	€150	20% Maand	15%
3	40% Maand	30% Twee maanden	20% Maand	€300	50% Maand	30%
4	100% Maand	100% Drie maanden	50% Maand	100% Maand	100% Maand	100%
5	-	-	100% Maand	-	-	-

Uit de tabel blijkt allereerst dat Haaksbergen één categorie meer hanteert dan de andere gemeenten en dat Lingewaard voor de eerste drie categorieën een vast bedrag hanteert in plaats van een percentage. De gedragingen uit categorie 5 van Haaksbergen komen echter overeen met de gedragingen uit categorie 4 van de andere gemeenten. Voor Midden-Drenthe valt op dat zij de zwaarste norm hanteert voor categorie 3-gedragingen. De gemeente Bronckhorst hanteert voor deze categorie echter een langere termijn (twee maanden). Voor categorieën 1, 2 en 4 hanteert Midden-Drenthe geen afwijkende normering of duur voor de maatregel. Vlagtwedde heeft met 27 de meeste gedragingen gedefinieerd op basis waarvan een maatregel opgelegd kan worden. Midden-Drenthe heeft met 11 het laagst aantal gedragingen gedefinieerd. Op basis van dit overzicht kan worden geconstateerd dat Midden-Drenthe niet strenger is dan de andere gemeenten binnen de referentiegroep.

⁶ Aantal soort gedragingen.

2.6 / Tegenprestaties

Binnen de referentiegroep wordt het instrument tegenprestaties verschillend geadresseerd in de verordeningen of beleidsplannen. De gemeente Vlagtwedde heeft in haar beleidsplan een hoofdstuk gewijd aan het fenomeen tegenprestatie. Hierin legt de gemeente uit wat een tegenprestatie precies is, wat het verschil is met een participatieplaats en welke regels en eisen er zijn voor de gemeente en de cliënt. De gemeente Vlagtwedde stelt in haar beleid dat inwoners die een uitkering ontvangen de plicht hebben naar vermogen onbeloonde maatschappelijk nuttige activiteiten te verrichten. Hiermee heeft de gemeente Vlagtwedde zich het meest expliciet uitgesproken over het instrument tegenprestatie. De andere gemeenten hebben hierover vooral wettelijke bepalingen overgenomen in hun re-integratieverordeningen. Doelstellingen en werkwijze worden hierin buiten beschouwing gelaten. Midden-Drenthe heeft kort iets opgenomen in haar beleidsplan over tegenprestaties. Hieruit valt echter niet op te maken hoe zij tegen het instrument aankijkt. Wel staat er beschreven dat het leveren van een tegenprestatie tevens een leertraject voor de cliënt oplevert.

2.7 / Duiding 'Ambitie'

De gemeente Midden-Drenthe heeft in vergelijking met de referentiegemeente de meeste doelgroepen benoemd.

Midden-Drenthe is ook de enige gemeente die nieuwe instroom als doelgroep ziet. Dit kan duiden op een focus op instroombeperking. Hierop heeft zij ook als één van de weinige gemeenten expliciet beleid geformuleerd. Midden-Drenthe heeft daarnaast alleenstaande ouders als doelgroep benoemd. Uit de verwachte samenstelling van de populatie in Midden-Drenthe blijkt dat dit een belangrijke groep is (zie hoofdstuk 5). Het expliciet benoemen van deze doelgroep is daarmee een sterk punt te noemen.

Alle gemeenten uit de referentiegroep hebben een instrumentarium ten behoeve van sociale activering. Met uitzondering van één gemeente, heeft de referentiegroep expliciet beleid voor sociale activering opgesteld. De uitwerking hiervan verschilt van een bepaling in een verordening, een onderdeel van een organisatieplan tot een specifiek beleidsplan. Deze resultaten laten zien dat re-integratie niet alleen gericht is op arbeidsparticipatie, maar dat de referentiegemeenten ook bewust (in meer of mindere mate) willen inzetten op maatschappelijke participatie. Midden-Drenthe is wel de enige gemeente binnen de referentiegroep met een specifiek beleidsplan voor sociale activering. Hierin is aandacht voor doelgroepen, doelen, instrumentarium en samenwerking. Door specifiek beleid te formuleren, zet de gemeente Midden-Drenthe expliciet in op de cliënten op de eerste twee treden van de participatieladder.

Midden-Drenthe heeft geen opvallende afwijkingen in haar maatregelenverordening ten opzichte van de andere gemeenten, met uitzondering van de normering voor categorie3-gedragingen. In deze categorie is voor Midden-Drenthe in de periode 2010-2013 een stijging te zien in het aantal opgelegde maatregelen, zo blijkt uit het onderzoek van de raad. Op basis van een vergelijking van het beleid voor het opleggen van maatregelen is echter te concluderen dat Midden-Drenthe in het beleid niet strenger is dan de referentiegemeenten. Het daadwerkelijke opleggen van een maatregel in de vorm van terugvordering is hier buiten beschouwing gelaten, maar wordt in hoofdstuk 5 behandeld.

Een vergelijking van het beleid met betrekking tot tegenprestaties laat zien dat enkel de gemeente Vlagtwedde expliciete keuzes maakt. Midden-Drenthe noemt het instrument, maar in het beleid blijft onduidelijk hoe de gemeente tegen (de inzet van) dit instrument aankijkt. Hetzelfde geldt voor de andere referentiegemeenten.

3 Bevindingen Uitvoering

In dit hoofdstuk is de wijze van uitvoering van het bijstands- en re-integratiebeleid van de gemeente Midden-Drenthe vergeleken met de vijf referentiegemeenten.⁷ De vergelijking spitst zich toe op de volgende aspecten:

- / Organisatie (samenstelling van afdeling, procesbeschrijvingen monitoring uitvoeringspraktijk en aanwezigheid klachtencoördinator);
- / Inzet instrumenten in het kader van re-integratie;
- / Ontwikkeling inzet re-integratie-instrumenten in de tijd.

3.1 / Organisatie

Omvang en samenstelling voor de uitvoering van re-integratie en Wwb

De gemeenten is gevraagd een overzicht te geven van de samenstelling (type functionarissen) van het team dat zich met bijstand en re-integratie bezighoudt. Dit overzicht is gebaseerd op beschikbare gegevens van gemeenten en geldt bij benadering.

	Midden-Drenthe	Borsele	Haaksbergen	Vlagtwedde
Afdelingshoofd	1	1	1	1
Coördinator / teamleider	1	-	1	1
Accountmanager	1	-	1	1
Consulenten WI	9 ⁸	11 ⁹	4	12
Uitkeringsadministratie	6	5	4	4
Handhaving	1	-	- ¹⁰	1
Debiteuren en verhaal	-	1	-	2
Kwaliteitsmedewerker	1	1 ¹¹	-	-
Beleidsontwikkeling	1	2	1 ¹²	1
Interne controle	1			
Bezwaar en beroep	1	-	- ¹³	2
Administratief / ict	-	1	1	2
Overig	-	-		2 ¹⁴
Totaal	23	22	13	29

⁷ Borsele, Bronckhorst, Haaksbergen, Lingewaard en Vlagtwedde.

⁸ Inclusief een consulent Jeugdwerkloosheid.

⁹ Inclusief consulenten Wmo.

¹⁰ Is deels bij de bijstandsconsulenten belegd.

¹¹ Medewerker interne controle.

¹² Juridisch beleidsmedewerker.

¹³ Er is een juridisch beleidsmedewerker in de gemeente aanwezig. Die is gerekend tot de categorie beleidsontwikkeling.

¹⁴ Dit zijn de zogenaamde 'sanctiemedewerkers'.

Het aantal functionarissen dat zich bezighoudt met bijstand en re-integratie is verschillend. De gemeente Haaksbergen heeft met 13 de minste functionarissen, daarna volgt Borsele. De functionarissen zijn over verschillende afdelingen verspreid. Beleidsontwikkeling en uitvoering zijn bijvoorbeeld vaak gescheiden afdelingen. Ook de juridische medewerkers zitten vaak op een andere afdeling. Soms is er voor een taak geen speciale functionaris in het leven geroepen. Bijvoorbeeld handhaving. In Midden-Drenthe en Vlagtwedde is hier een speciale functionaris voor aangesteld, maar in Haaksbergen is handhaving belegd bij de consultants Inkomen. De opbouw van het team dat zich met bijstand- en re-integratie bezighoudt komt grofweg overeen.

Procesbeschrijvingen werkprocessen in drie van vijf referentiegemeenten aanwezig

De afdeling Samenlevingszaken van de gemeente Midden-Drenthe beschikt over beknopte beschrijvingen van de processen voor de uitvoering van bijstand en re-integratie. De gemeente hanteert sinds kort het systeem Midnet waarin werkprocessen worden ingericht. Ook de processen rondom bijstand en re-integratie hebben en krijgen hierin een plek. Uit het raadsonderzoek is gebleken dat een groot deel van de schriftelijke procedures nog vorm moet krijgen. Uit de benchmark blijkt dat van de vijf referentiegemeenten er drie gemeenten beschikken over uitgewerkte procesbeschrijvingen voor de uitvoering. De andere twee gemeenten geven aan dat de procesbeschrijvingen deels aanwezig zijn en dat deze dienen te worden geactualiseerd. Voor de totale referentiegroep geldt dus dat de helft haar procesbeschrijvingen op orde heeft.

Controlefunctie in gemeenten op verschillende wijzen ingevuld

Recentelijk is in Midden-Drenthe een consultant Kwaliteit aangenomen die zich bezighoudt met het standaardiseren van het werk van de consultants Inkomen. Welke vorm dit precies krijgt moet nog worden uitgewerkt. Jaarlijks vindt in het vierde kwartaal een interne controle op de afdeling Samenlevingszaken plaats. Deze controle vindt voorafgaand aan de accountantscontrole plaats.¹⁵ Voor alle vijf de referentiegemeenten geldt dat er sprake is van interne controle van de werkprocessen op de afdeling. Eén gemeente geeft aan dat de interne controle slechts gedeeltelijk plaatsvindt. De functie is in twee van de vijf referentiegemeenten belegd bij de algemene interne controlefunctie. In de gemeente Borsele is er op de afdeling zelf een kwaliteitsfunctionaris beschikbaar die belast is met kwaliteitsbewaking. Deze laatste vormgeving sluit aan bij de recente ontwikkelingen in Midden-Drenthe. Uit een vergelijking van de beschikbare gegevens blijkt dat de frequentie en de aard van de interne controle kan verschillen. Waar in Midden-Drenthe jaarlijks (in het vierde kwartaal) een interne controle plaatsvindt, vindt in Haaksbergen per kwartaal steekproefsgewijs een interne controle plaats van de werkprocessen.

3.2 / Inzet instrumenten

Midden-Drenthe beschikt over uitgebreid instrumentarium in het kader van de re-integratie

De re-integratieverordening van de gemeente Midden-Drenthe schetst de verschillende instrumenten die de gemeente kan inzetten in het kader van re-integratie (en de omstandigheden waaronder voorzieningen beëindigd kunnen worden). Voor de gemeente Midden-Drenthe zijn dit circa 21 verschillende soorten voorzieningen. Het gaat zowel om voorzieningen die zijn gericht op het vergroten van de arbeidsparticipatie, als financiële vergoedingen en voorzieningen in het kader van bijvoorbeeld het Armoedebelief, de Kinderopvang, et cetera.

¹⁵ Kwaliteitsplan afdeling Samenlevingszaken 2010, p. 5.

Twee referentiegemeenten beschikken over een zeer specifiek en uitgebreid instrumentarium in het kader van de re-integratie. Dit zijn Borsele en Lingewaard. De drie andere referentiegemeenten hebben in de re-integratieverordening slechts een beperkt aantal instrumenten opgenomen. Dit is het geval in Haaksbergen, Vlagtwedde en Bronckhorst. De gemeente Midden-Drenthe behoort met circa 21 instrumenten tot de eerste categorie gemeenten, met een uitgebreid instrumentarium.

Alle referentiegemeenten beschikken net als Midden-Drenthe over de volgende instrumenten:

- / Scholing en opleiding
- / Werkervaringsplaatsen
- / Sociale activeringsplaatsen/participatieplaatsen

Andere veelvoorkomende instrumenten zijn de stage, de loonkostensubsidie, de detacheringsbaan en training. In drie van de vijf gemeenten is het werken met behoud van een uitkering een instrument in het kader van de re-integratie.¹⁶ Twee gemeenten, te weten de gemeente Borsele en de gemeente Lingewaard beschikken over instrumenten die zijn afgestemd op zeer specifieke doelgroepen. Bijvoorbeeld trajecten voor ex-gedetineerden, ex-inburgeraars (opleiding taxichauffeur, sportprogramma met psychologische begeleiding).

In drie gemeenten, namelijk Lingewaard, Midden-Drenthe en Vlagtwedde is er de mogelijkheid om een tegenprestatie van mensen te vragen in het kader van re-integratie. Uit het onderzoek in opdracht van de raad kwam naar voren dat in Midden-Drenthe tot nu toe geen tegenprestaties zijn gevraagd. Tot slot worden in Lingewaard, net als in Midden-Drenthe, individuele maatwerktrajecten aangeboden.

3.3 / Ontwikkeling re-integratietrajecten

In deze paragraaf is een vergelijking gemaakt in de ontwikkeling van het aantal nieuwe re-integratietrajecten. In de gemeente Midden-Drenthe gaat het om de volgende gegevens over de periode 2010-2013:

Ontwikkeling re-integratietrajecten in Midden-Drenthe

Jaar	Totaal aantal nieuwe re-integratietrajecten	Trajecten bij één van de vijf leerwerktrajecten als percentage van totaal nieuwe re-integratietrajecten	Maatwerktrajecten
2010	205	33%	67%
2011	174	16%	84%
2012	177	29%	71%
2013	216	57%	43%

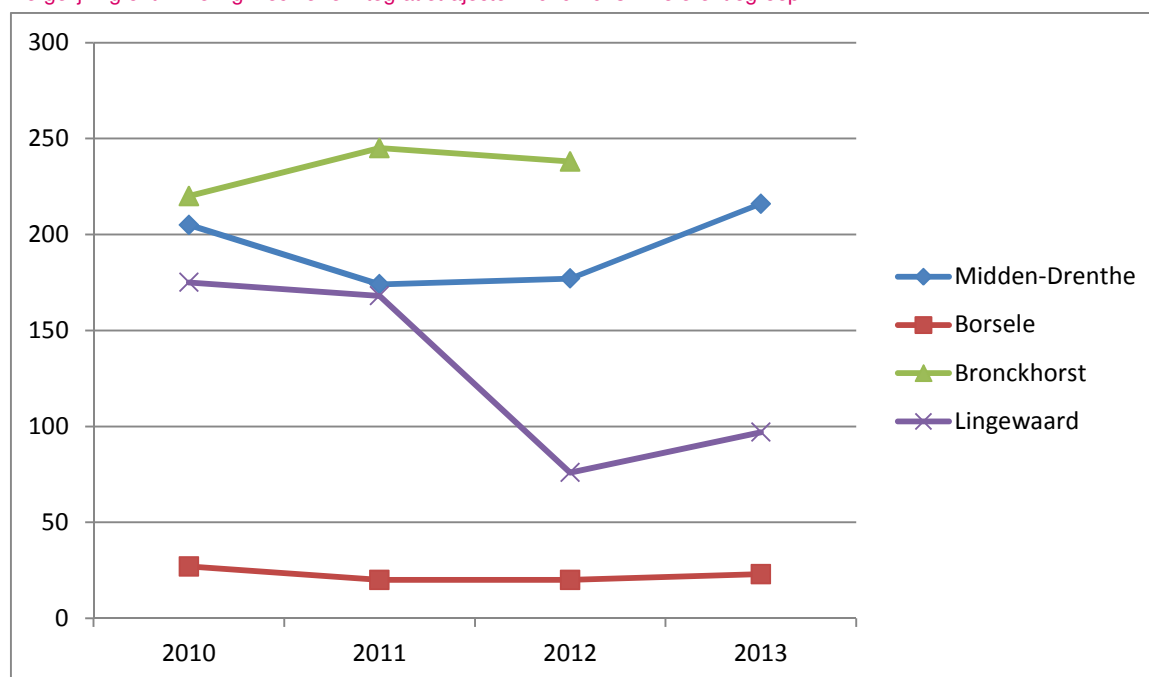
In de onderstaande grafiek zijn gegevens in beeld gebracht van de inzet van nieuwe re-integratietrajecten in de periode 2010-2013.¹⁷ Uit de beschikbare gegevens blijkt dat in de gemeenten Borsele en Lingewaard het aantal nieuwe re-integratietrajecten in de afgelopen jaren is afgenomen. In Lingewaard gaat het zelfs om een afname van het aantal nieuwe re-integratietrajecten met 56% in 2013 in vergelijking met 2010. Uit het onderstaande overzicht blijkt dat net als in Bronckhorst, in de gemeente Midden-Drenthe een lichte stijging

¹⁶ Lingewaard, Vlagtwedde en Bronckhorst.

¹⁷ Voor Bronckhorst gaat het om de gegevens over de periode 2010-2012.

van het aantal trajecten waarneembaar is. Opvallend is het resultaat van de gemeente Borsele. Het aantal re-integratietrajecten is hier het laagst en daalt daarnaast ook nog. Een verklaring hiervoor is niet gegeven.

Vergelijking ontwikkeling nieuwe re-integratietrajecten 2010-2013 in referentiegroep

Gemeente	% daling / stijging ¹⁸
Midden –Drenthe	+6%
Borsele	-15%
Bronckhorst	+3%
Lingewaard	-56%

Alleen met de gemeente Borsele kan een vergelijking worden gemaakt waar het gaat om het percentage van leerwerktrajecten uitgedrukt in aantal nieuwe trajecten. Dit hebben wij hieronder in beeld gebracht. Uit de gegevens blijkt dat waar in Midden-Drenthe sprake is van een stijging van de inzet van leerwerktrajecten, in Borsele juist sprake is van een afname. Ook blijkt dat in de gemeente Borsele sprake is van een stijging van het aantal overige trajecten.

¹⁸ In 2013 ten opzichte van 2010 m.u.v. Bronckhorst. Hier gaat het om 2012 ten opzichte van 2010.

Percentage leerwerktrajecten uitgedrukt in aantal nieuwe trajecten

Gemeente	2010	2011	2012	2013	% daling / stijging
Midden – Drenthe Leerwerktrajecten	33%	16%	29%	57%	+24%
Midden – Drenthe Maatwerktrajecten	67%	84%	71%	43%	-24%
Borsele Leerwerktrajecten	15%	10%	-	13%	-2%
Borsele Overige trajecten (WSP/B-Flex)	20 ¹⁹	20	40	50	

3.4 / Duiding 'Uitvoering'

Voor de totale referentiegroep geldt dat de helft haar procesbeschrijvingen op orde heeft. Voor de andere helft geldt dat er maar ten dele werkprocessen zijn beschreven. Midden-Drenthe staat hierin dus niet alleen. Daarnaast is de verwachting dat de invoering van de participatiewet op 1 januari 2015 aanleiding voor de meeste gemeenten zal zijn om werkprocessen te herijken.

Vergeleken met de vijf gemeenten heeft Midden-Drenthe een ruim instrumentarium om in te zetten. Het aantal instrumenten kan betekenen dat de gemeente in staat is maatwerk te leveren. Uit de resultaten blijkt echter dat het aantal maatwerktrajecten in Midden-Drenthe daalt. Een oorzaak hiervan, genoemd in het onderzoek van de raad, is het beperkte budget voor maatwerktrajecten. Het aantal instrumenten dat de gemeente kan inzetten is dan uiteindelijk ook beperkt. Overigens hebben Borsele en Lingewaard ook een ruim instrumentarium. In deze gemeenten is een sterke daling van het aantal nieuwe re-integratietrajecten te zien. Midden-Drenthe heeft binnen de referentiegroep het op één na hoogste aantal nieuwe re-integratietrajecten en heeft te maken met de hoogste relatieve stijging van het aantal nieuwe re-integratietrajecten.

¹⁹ Het gaat hier om absolute cijfers.

4 Bevindingen Resultaat

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de resultaten van het bijstand- en re-integratiebeleid. Om het resultaat van Midden-Drenthe te positioneren, wordt een vergelijking gemaakt op vier aspecten:

- / Verwachte samenstelling bijstandspopulatie Midden-Drenthe (paragraaf 4.1)
- / Uitstroom naar werk (paragraaf 4.2)
- / Uitgaven participatie (paragraaf 4.3)
- / Maatregelen (terugvordering) (paragraaf 4.4)

In de paragrafen 4.2 tot en met 4.4 worden de resultaten van het bijstand- en re-integratiebeleid van Midden-Drenthe vergeleken met zowel de referentiegemeenten als alle gemeenten in Drenthe. In deze vergelijkingen worden de resultaten op uitstroom, budget en maatregelen gecombineerd met een wegingsfactor die is gebaseerd op de verwachte bijstandspopulatie van de verschillende gemeenten (zie hiervoor ook hoofdstuk 1: onderzoeksverantwoording). Om de verschillende facetten van de resultaten onderling vergelijkbaar te maken is hierbij uitgegaan van het gemiddelde van de groep waarmee Midden-Drenthe wordt vergeleken.²⁰ Dit levert voor elk gebied een uiteindelijke waarde op tussen de 0 en de 2, waarbij het gemiddelde van de gemeenten binnen de vergelijking altijd 1 is.²¹

4.1 / Verwachte samenstelling bijstandspopulatie Midden-Drenthe

Deze paragraaf laat zien hoe, op basis van de statistische verwachtingen uit het verdeelmodel, de bijstandspopulatie in Midden-Drenthe eruit ziet. De statistische verwachting van het bijstandspopulatie kan worden gebruikt om te vergelijken of in de daadwerkelijke samenstelling van de bijstandspopulatie bepaalde huishoudtypen over- of ondervertegenwoordigd zijn.

Verwachte samenstelling bijstandspopulatie

Huishoudtype	Aantal huishoudens	Percentage van bijstandspopulatie
Aantal huishoudens in de bijstand	387	100%
Naar huishoudentype		
/ alleenstaande	191	49%
/ eenoudergezin vrouw	90	23%
/ eenoudergezin man	8	2%
/ paar zonder kinderen	35	9%
/ paar met kinderen	63	16%
Naar woning		
/ huurwoning	339	88%
/ koopwoning	48	12%
Naar leeftijd (alle huishoudens twee keer)		

²⁰ Dit is afhankelijk van de vergelijkingsgroep dus de referentiegemeenten (inclusief Midden-Drenthe) of de alle gemeenten in Drenthe.

²¹ Om een breder beeld te geven van de ontwikkeling in Nederland is in vergelijking met de referentiegemeenten ook de gemiddelde waarde van alle Nederlandse gemeenten opgenomen. Het gemiddelde van de Nederlandse gemeenten is in deze vergelijking afgezet tegen het gemiddelde van de referentiegemeenten. Wanneer het gemiddelde van Nederland boven de 1 ligt, betekent dit dat de Nederlandse gemeenten op deze waarde hoger scoren dan de referentiegemeenten.

/ met een 15-24 jarige in het huishouden	80	21%
/ zonder een 15-24 jarige in het huishouden	307	79%
/ met een 55-64 jarige in het huishouden	161	42%
/ zonder een 55-64 jarige in het huishouden	226	58%
Naar herkomst		
/ iemand van niet-westerse herkomst aanwezig	20	5%
/ huishouden met alleen autochtonen/van westerse herkomst	367	95%
Naar opleiding (alle huishoudens twee keer)		
/ iemand met een lage opleiding aanwezig	242	63%
/ alleen mensen met middelbaar of hoge opleiding	145	37%
/ iemand met een hoge opleiding aanwezig	45	12%
/ alleen mensen met middelbaar of lage opleiding	342	88%
Arbeidsongeschiktheidsuitkering (AO)		
/ iemand met een AO-uitkering aanwezig	46	12%
/ geen AO-uitkering aanwezig	342	88%
Arbeidsbeperking		
/ iemand met een arbeidsbeperking aanwezig	169	44%
/ geen arbeidsbeperking aanwezig	218	56%

Binnen de huishoudtypes van de verwachte samenstelling van de bijstandspopulatie zet Midden-Drenthe extra in op het bereiken van de volgende doelgroepen:

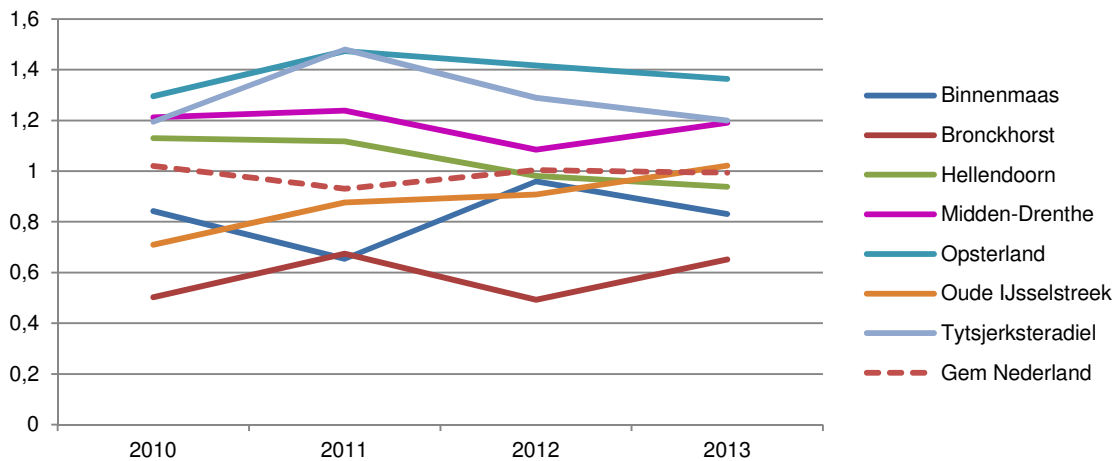
- / alleenstaande
- / eenoudergezinnen vrouw
- / huishoudens zonder 15-24 jarige
- / huishoudens zonder 55-64 jarige
- / autochtonen
- / huishoudens met een lage en middelbare opleidingen
- / mensen zonder arbeidsongeschiktheidsuitkering
- / mensen zonder een arbeidsbeperking

De verwachte samenstelling van de bijstandspopulatie kan worden gebruikt om het bereik van de doelgroepen binnen het bijstand- en re-integratiebeleid te vergelijken met de verwachte omvang van deze groep. Door middel van het algemene profiel van de bijstandspopulatie kunnen mogelijke oorzaken voor het niet-bereik of niet-gebruik van voorzieningen binnen het bijstand- en re-integratiebeleid worden vastgesteld. Voorbeeld hiervan is de relatief grote groep (44%) van de verwachte bijstandspopulatie waarbij iemand in het huishouden een arbeidsbeperking heeft. Op basis van dit overzicht en de analyse in deze benchmark kan er een afweging worden gemaakt over het instrumentarium dat moeten worden ingezet om de doelgroepen te bereiken.

4.2 / Uitstroom naar werk

In deze paragraaf is vergeleken hoe de uitstroom vanuit bijstand naar werk in Midden-Drenthe zich verhoudt tot de referentiegemeenten. Op basis van de beschikbare data is de uitstroom vanuit de bijstand ingedeeld in twee categorieën: uitstroom naar werk en uitstroom naar overige.²² De uitstroom naar werk is gedefinieerd als het deel van de beëindigde bijstandsuitkeringen dat is stopgezet vanwege het vinden van werk. Met andere woorden: het gaat hierbij om de uitstroom naar werk ten opzichte van de uitstroom uit de bijstand en niet ten opzichte van de totale bijstandsuitkeringen in de gemeente.

Uitstroom naar werk ten opzichte van referentiegemeenten

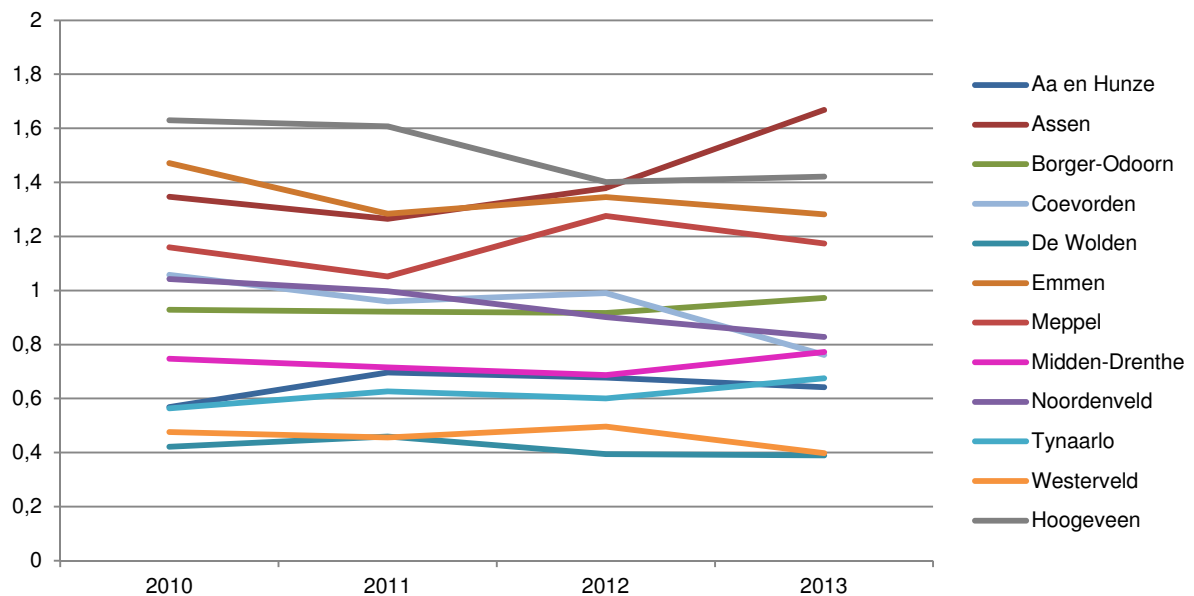

In de periode 2010-2013 was in Midden-Drenthe de uitstroom naar werk per jaar gemiddeld 55%.²³ Meer dan de helft van de bijstandsuitkeringen werd stopgezet vanwege het vinden van werk. Hiermee is uitstroom vanuit de bijstand naar werk in Midden-Drenthe 1,2 keer hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Met andere woorden: in Midden-Drenthe worden er 20% meer bijstandsuitkeringen stopgezet vanwege het vinden van een baan dan in de referentiegemeenten. In 2012 is er sprake van een daling van de uitstroom. De ambtelijke organisatie heeft in het onderzoek van de raad aangegeven dat dit is veroorzaakt door de overstap op een nieuw systeem. De feitelijke cijfers over de uitstroom naar werk zijn volgens hen hoger. Echter, ook in 2012 is de uitstroom naar werk in Midden-Drenthe hoger dan in het gemiddelde van de referentiegemeenten. De hoge uitstroom naar werk is een effect, maar op basis hiervan kunnen geen uitspraken worden gedaan over de doelmatigheid of de doeltreffendheid van het re-integratiebeleid in Midden-Drenthe.

²² Hieronder vallen onder meer verhuizingen naar een andere gemeente, overlijden en ontvangen van studiefinancieringen of andere uitkering en daardoor stopzetten van de bijstandsuitkering.

²³ Dit percentage is hoger dan de uitstroom zoals deze is vermeld binnen het raadsonderzoek en blijkt uit gegevens van Midden-Drenthe zelf. Reden hiervoor is dat binnen Midden-Drenthe redenen voor uitstroom fijnmaziger zijn gedefinieerd. Hierdoor vallen bijvoorbeeld uitstroom naar gesubsidieerd werk of uitstroom door ander inkomen, niet onder uitstroom naar werk. Binnen de definitie van het CBS vallen deze vormen van uitstroom uit de bijstand wel onder de noemer uitstroom naar werk. Vanwege eenduidigheid en vergelijking tussen de gemeenten is er gekozen om hier de waarden zoals bekend bij het CBS te gebruiken.

Uitstroom naar werk ten opzichte van de andere gemeenten in Drenthe

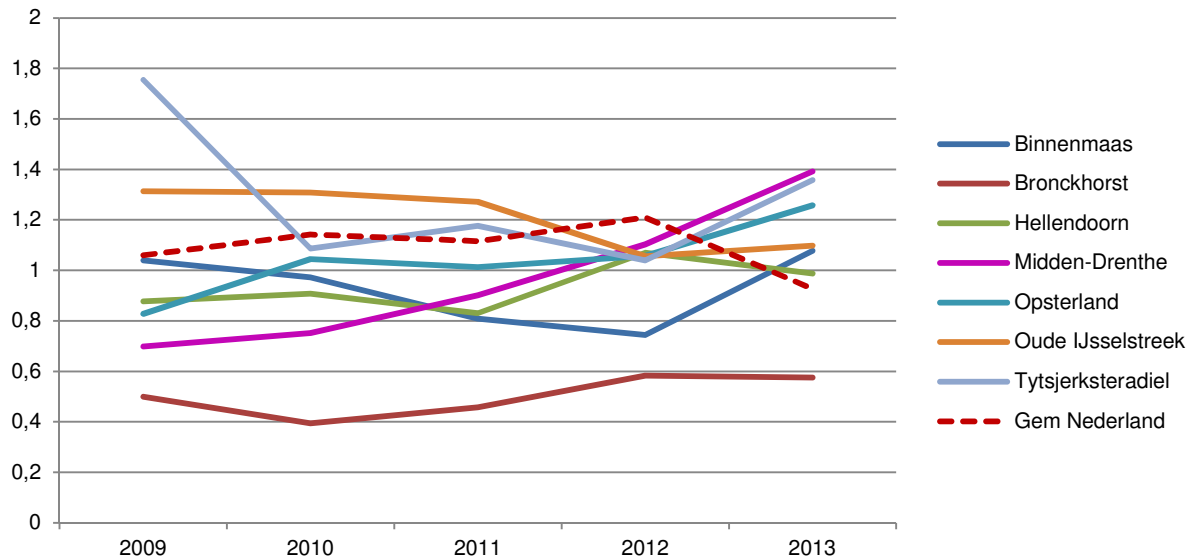
De uitstroom vanuit een bijstandsuitkering naar werk ligt in Midden-Drenthe lager dan dat van de gemiddelde Drentse gemeente. De reden hiervoor is dat de gemiddelde uitstroom naar werk in de groep Drentse gemeenten hoger is dan de gemiddelde uitstroom naar werk in de referentiegemeenten. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op een mogelijke verklaring voor deze hoge uitstroom in de Drentse gemeenten.

4.3 / Uitgaven participatie

In deze paragraaf zijn de gemeentelijke uitgaven voor re-integratie en participatie uit de bijstand vergeleken.²⁴ Het gaat hierbij om de uitgaven die door gemeenten zijn gemaakt en niet om het begrote- of van het Rijk ontvangen bedrag voor participatie.

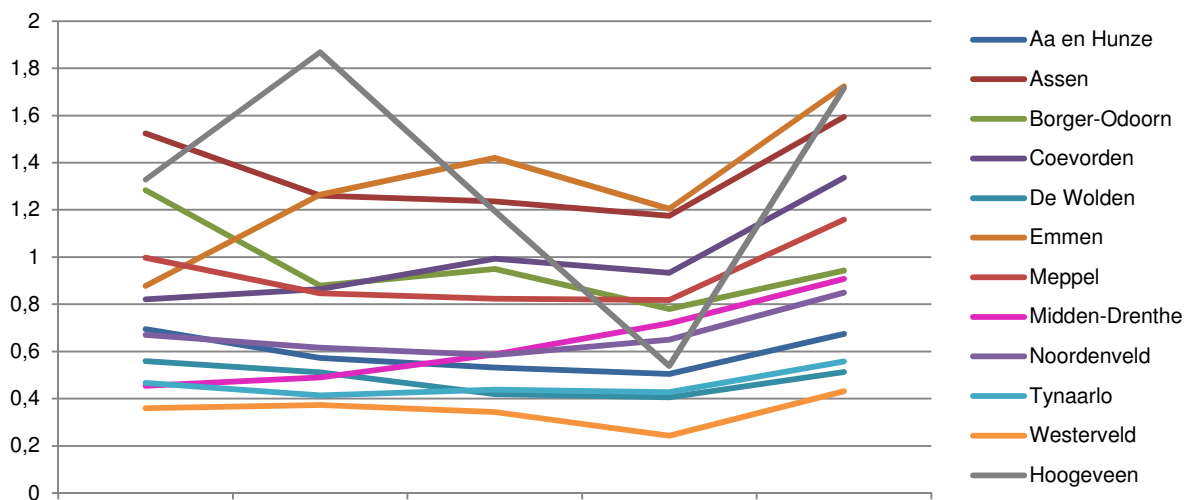
²⁴ Om de uitgaven aan participatie van gemeenten te kunnen vergelijken zijn de totale uitgaven aan participatie omgezet naar de gemiddelde uitgave per bijstandsuitkering.

Uitgaven participatie in vergelijking met referentiegemeenten

Bovenstaande figuur doet vermoeden dat in de periode van 2009 tot en met 2013 de uitgaven aan participatie in Midden-Drenthe zijn gegroeid. In 2009 gaf Midden-Drenthe een kwart minder uit aan participatie dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Terwijl in 2013 de uitgaven in Midden-Drenthe een kwart hoger lagen dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Echter, het absolute bedrag dat Midden-Drenthe per bijstandsuitkering aan participatie uitgaf is in deze periode afgenomen, van €4.827,- in 2009 tot €2.915,- in 2013. Bij de referentiegemeenten zijn de uitgaven aan participatie in dezelfde periode echter nog meer afgenomen. Hierdoor zijn de uitgaven aan participatie in Midden-Drenthe ten opzichte van de referentiegemeente relatief gezien toegenomen.

Uitgaven participatie in vergelijking met gemeenten Drenthe

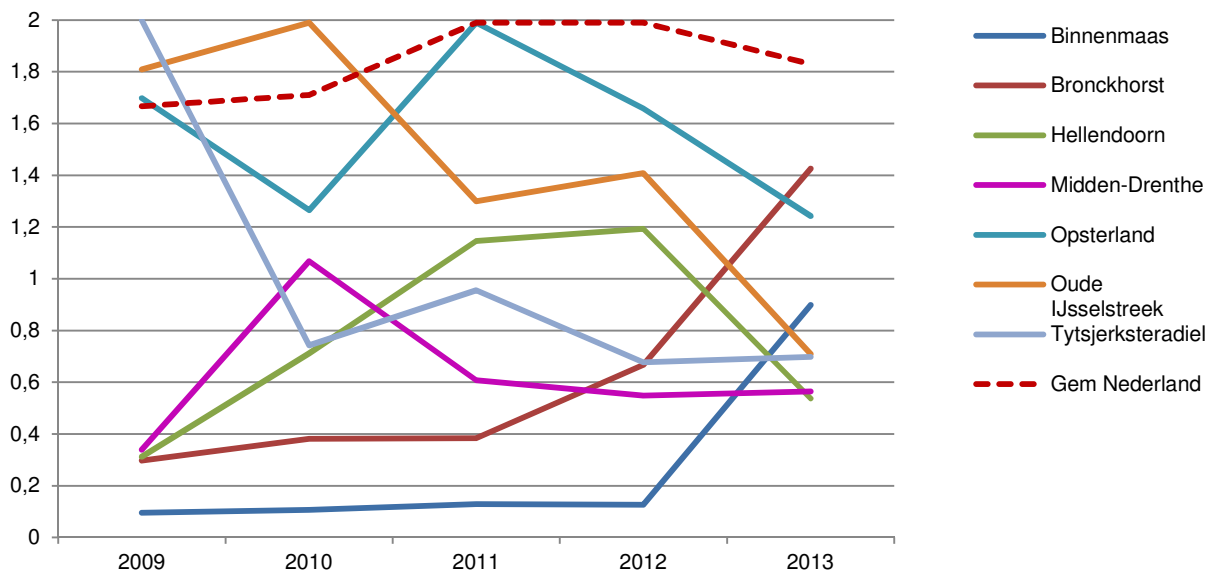

Ook in vergelijking met de overige gemeenten in de provincie Drenthe is te zien dat de uitgaven aan participatie in Midden-Drenthe relatief zijn toegenomen. Doordat de uitgaven aan participatie in Drenthe echter hoger zijn dan in de referentiegemeenten, liggen de uitgaven in Midden-Drenthe in 2013 nog onder het gemiddelde in Drenthe. De hogere uitgaven aan participatie in Drentse gemeenten kunnen een verklaring zijn waarom de uitstroom naar werk in de Drentse gemeenten (paragraaf 4.2) hoger ligt dan die in Midden-Drenthe.

4.4 / Maatregelen (terugvorderingen)

In deze paragraaf worden de maatregelen die door de gemeenten binnen de bijstand worden genomen beoordeeld. Hierbij is voor elk jaar berekend welk bedrag door de gemeente per bijstandsuitkering is teruggevorderd²⁵. Op basis van deze vergelijking kunnen geen uitspraken worden gedaan over het totale bedrag aan fraudevorderingen dat nog open staat of de reden van de terugvordering.

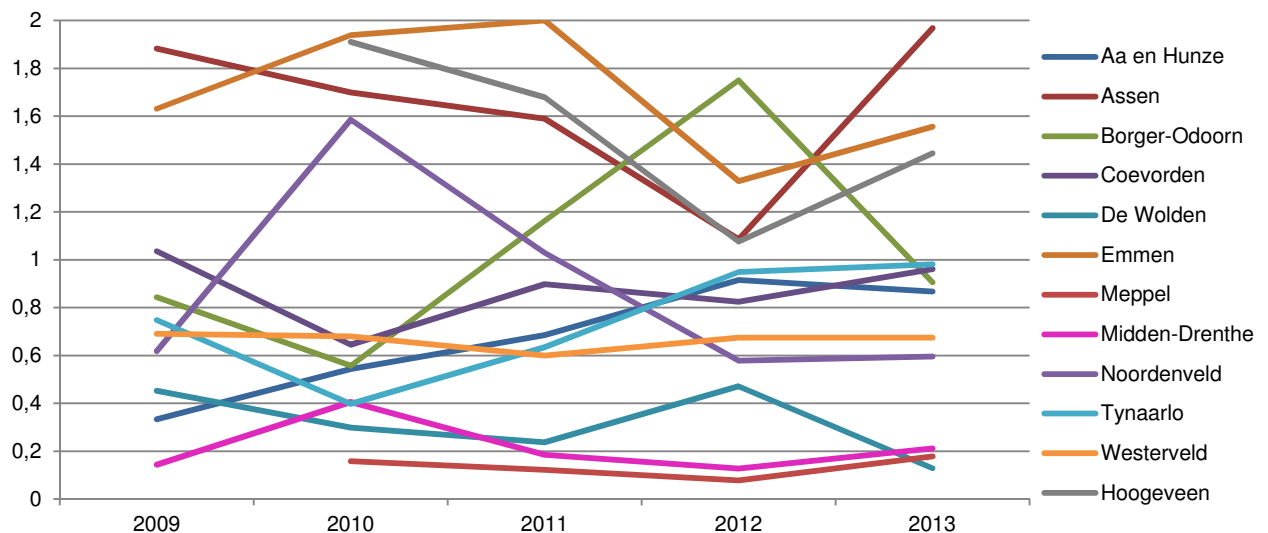
Teruggevorderd bedrag in vergelijking met referentiegemeenten

Uit bovenstaande tabel blijkt dat Midden-Drenthe in vergelijking met de referentiegemeente weinig geld terugvordert. Alleen in 2010 kwam Midden-Drenthe boven het gemiddelde van de referentiegemeenten uit. Tijdens de andere jaren lag het bedrag ongeveer de helft lager dan het gemiddelde in de referentiegemeenten. Dit is des te opvallender aangezien het gemiddelde bedrag dat door alle Nederlandse gemeenten wordt teruggevorderd in de onderzochte periode 1,5 tot 2 keer hoger ligt dan in de referentiegemeenten.

²⁵ Voor de vergelijking is het teruggevorderde bedrag per gemeente gedeeld door het aantal bijstandsuitkeringen in de gemeente. Dit is gedaan zodat de waarden tussen de gemeenten vergelijkbaar zijn.

Teruggevorderd bedrag in vergelijking met gemeenten Drenthe

Het is opmerkelijk dat het bedrag dat gemeenten jaarlijks terugvorderen grote verschillen laat zien. Per gemeente is daardoor minder eenvoudig een patroon vast te stellen dan in de andere vergelijkingen. Wel ligt de terugvordering in Midden-Drenthe in alle jaren meer dan de helft onder het gemiddelde van het gemiddelde van de Drentse gemeenten.

4.5 / Duiding 'Resultaten'

De uitstroom vanuit de bijstand naar werk is in Midden-Drenthe hoger dan in de referentiegemeenten. Deze hogere uitstroom is een gevolg van het re-integratiebeleid zonder dat daarmee automatisch uitspraken over de doelmatigheid of doeltreffendheid van dit beleid kunnen worden gemaakt. In de onderzochte periode zijn de uitgaven van Midden-Drenthe aan participatie in vergelijking met het gemiddelde van de referentiegemeenten toegenomen. Deze relatieve toename in de uitgaven aan participatie hebben echter niet geleid tot een vergelijkbare toename in de uitstroom vanuit bijstand naar werk in Midden-Drenthe.

De uitstroom vanuit bijstand naar werk ligt in Midden-Drenthe lager dan in vergelijking met de overige Drentse gemeenten. Dit komt doordat de gemiddelde uitstroom naar werk in Drenthe hoger ligt dan in de referentiegemeenten. Echter, ook de gemiddelde uitgaven van Drentse gemeenten aan re-integratie zijn hoger dan in Midden-Drenthe en de referentiegemeenten.

Op basis van het bedrag dat Midden-Drenthe van bijstandsgerechtigden terug heeft gevorderd, kan de gemeente niet worden bestempeld als 'streng'. Zowel in vergelijking met de referentiegemeenten als in vergelijking met de Drentse gemeenten is het teruggevorderde bedrag in Midden-Drenthe lager dan het gemiddelde. Hierbij moet worden aangetekend dat op basis van deze uitkomst geen uitspraak kan worden gedaan over de reden van de genomen maatregelen of het bedrag dat nog niet is teruggevorderd.

5 Bevindingen Klachten, bezwaar en beroep

5.1 / Klachten

Aantal en registratie klachten

De referentiegemeenten is gevraagd gegevens aan te leveren met betrekking tot het aantal ingediende klachten WWB in de periode 2010-2013. Daarbij is gevraagd onderscheid te maken tussen de klachten die gegrond en ongegrond zijn verklaard, of aan te geven wanneer dat onduidelijk is. Alleen de gemeente Haaksbergen was in staat deze gegevens aan te leveren. De andere gemeenten registreerden niet apart of het om een WWB-gerelateerde klacht ging. Of de klachten werden helemaal niet gespecificeerd, of de klachten betroffen het sociale domein, waarin geen onderscheid was tussen bijvoorbeeld WMO en WWB.

Op basis hiervan kan geconstateerd worden dat de klachtenregistratie van Midden-Drenthe en Haaksbergen beter op orde is dan die van de andere referentiegemeenten. Zowel Midden-Drenthe als Haaksbergen houden daarentegen onvoldoende bij welke klachten gegrond, dan wel ongegrond zijn. In het onderzoek van de raad werd op grond hiervan geconstateerd dat het hierdoor ook niet mogelijk was om een analyse te maken van de oorzaak van klachten.

Het aantal klachten ligt in Midden-Drenthe iets hoger dan in Haaksbergen. In de periode 2010-2013 is er geen sprake van een opvallende groei of daling van het aantal klachten in beide gemeenten.

Aantal klachten ingediend 2010-2013 in twee gemeenten

Aantal klachten	Midden-Drenthe	Haaksbergen
Totaal	19	12
Waarvan gegrond	1	
Waarvan ongegrond	1	
Waarvan onduidelijk	17	12

Beschrijving procedure klachten voor inwoners

In alle gemeenten is een klachtencoördinator aanwezig. Deze taak is bij verschillende functionarissen belegd, zoals bij de directiesecretaris in Midden-Drenthe en de plaatsvervangend raadsgriffier in Vlagtwedde. Ook hebben alle referentiegemeenten informatie over de klachtenprocedure opgenomen op de gemeentelijke website. De mate waarin de procedure wordt toegelicht verschilt wel. Midden-Drenthe en Haaksbergen hebben het proces vrij uitgebreid voor inwoners beschreven. Bronckhorst geeft enkel aan dat het mogelijk is om een klacht in te dienen en geeft een postadres. De websitebezoeker wordt de procedure heel summier uitgelegd en de bezoeker wordt niet doorverwezen naar een formulier of telefoonnummer. Dit is wel het geval in Lingewaard, Haaksbergen, Midden-Drenthe en Borsele.

Klachtenverordeningen: interne en externe klachtenafhandeling

Tot 2006 hanteerde Midden-Drenthe een klachtenverordening. Deze gaat zowel in op de externe klachtenafhandeling door een externe ombudscommissie, als op de interne klachtenafhandeling binnen de gemeente zelf. Uit het onderzoek van de raad blijkt dat deze verordening zich met name richtte op de vraag welke medewerker verantwoordelijk is voor de interne klachtenafhandeling en niet zozeer op het proces van

afhandeling. Beschreven werd dat de betreffende afdeling verantwoordelijk is voor de klachtafhandeling en dat de gemeentesecretaris altijd op de hoogte werd gesteld. Wat niet in de verordening was opgenomen, was de procesrol van de klachtencoördinator (taken en verantwoordelijkheden) en de rolverdeling en werkwijze wanneer een klacht leden van het bestuur betreft. Vanaf 2006 hanteert de gemeente Midden-Drenthe enkel een verordening met betrekking tot de externe klachtenafhandeling in de verordening op de ombudscommissie.

Hieronder is weergegeven welke informatie in de klachtenverordeningen in de andere gemeenten uit de referentiegroep is opgenomen.

Bepalingen zoals opgenomen in de klachtenverordeningen

Gemeente	Externe proces	Interne proces	Rollen, taken en verantwoordelijkheden
Borsele	Geen vermelding van het externe proces Geen verordening ombudscommissie	Vorbereiding en advisering	Rollen en taken burgemeester en locoburgemeester klachtencoördinator
Bronckhorst	Aparte verordening ombudscommissie	Proces behandeling klachten, waaronder: Ingediend klaagschrift, Niet-ontvankelijkverklaring, Vooronderzoek, Uitnodigen zitting, Openbaarheid zitting, Advies , Jaarlijks verslag, Termijnen	Rol van de adviseur
Haaksbergen	<i>Geen klachtenverordening</i>	<i>Geen klachtenverordening</i>	<i>Geen klachtenverordening</i>
Lingewaard	Eén verordening voor interne en externe klachtenafhandeling. Bij de verordening is een instructie opgenomen met daarin: Toepassingsgebied klachtenbehandeling, taken en bevoegdheden, proces intern (informeel en formeel) en extern, termijnen, rapportages, archivering en registratie		Uitgebreide beschrijving van de rollen en verantwoordelijkheden van alle mogelijke betrokkenen
Midden-Drenthe	Aparte verordening voor de ombudscommissie	Enkel externe proces omschreven. Geen klachtenverordening	Enkel omschreven voor de ombudscommissie.
Vlagtwedde	Doorverwijzing naar ombudscommissie (in aparte verordening)	Informele behandeling van mondelinge klachten De formele behandeling van schriftelijke klachten	Rol en verantwoordelijkheid klachtencoördinator Verantwoordelijkheden bij schriftelijke behandeling

Uit het bovenstaande overzicht blijkt ten eerste dat niet iedere gemeente een klachtenverordening heeft. Haaksbergen heeft er voor gekozen om in het kader van de vermindering van regeldruk geen klachtenverordening te hanteren. De gemeente stelt dat in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) voldoende regelingen zijn opgenomen. Voor Borsele, Bronckhorst, Lingewaard en Vlagtwedde geldt dat er altijd bepalingen zijn opgenomen voor het interne proces. Voor het externe proces zijn er soms bepalingen opgenomen en soms wordt er (ook) doorverwezen naar een aparte verordening voor de ombudscommissie. De gemeente Lingewaard heeft in een bij de verordening gevoegde instructie het interne proces het meest uitvoering beschreven.

De gemeenten, behalve Haaksbergen en Midden-Drenthe, besteden in meer of mindere mate aandacht aan de verdeling van rollen, taken en verantwoordelijkheden bij klachtafhandeling. Vlagtwedde, Lingewaard en Borsele besteden aandacht aan de rolverdeling wanneer een klacht een lid van het bestuur betreft. Wederom geldt dat Lingewaard in de bij de verordening gevoegde instructie de verdeling van rollen en taken het meest uitvoering heeft beschreven. Hieronder is hiervan een voorbeeld gegeven.

Taakverdeling van de diverse bij klachtafhandeling betrokken functies in Lingewaard ²⁶				
Beklaagde	Informele klachtbehandeling	Klacht Advies Commissie	Formele klachtbehandeling	Externe klachtbehandeling
<u>Medewerkers/ambtenaren</u>				
Ambtenaar werkzaam onder verantwoordelijkheid burgemeester/college	·bij klacht over gedrag/houding: gemeentesecretaris ·bij klacht over de inhoud: afdelingsmanager meest betrokken afdeling	Onafhankelijke KAC conform verordening, bijgestaan door klachtcoördinator	Bestuursorgaan (burgemeester/college)	Nationale Ombudsman (NO)
Gemeentesecretaris	Burgemeester	Onafhankelijke KAC (zie boven)	Bestuursorgaan (burgemeester/college)	NO
Griffier	Raadsvertegenwoordigers	Onafhankelijke KAC (zie boven)	Bestuursorgaan (raad)	NO
Griffiemedewerkers	Griffier	Onafhankelijke KAC (zie boven)	Bestuursorgaan (raad)	NO
<u>Bestuur(ders)</u>				
Wethouders, burgemeester (als lid van het college of als bestuursorgaan), college	·bij klacht over gedrag/houding: burgemeester ·bij klacht over de inhoud: Afdelingsmanager meest betrokken cluster	KAC zie boven	Bestuursorgaan (college/burgemeester)	NO
Raad of burgemeester als voorzitter van de raad of raadscommissie	Afdelingsmanager meest betrokken cluster	KAC	Bestuursorgaan (raad)	NO
Commissie van advies voor bezwaarschriften	Voorzitter van de commissie	Commissie zelf.	Bestuursorgaan (commissie)	NO

²⁶ Verordening Klachtadviescommissie Lingewaard (2011).

De klachtencoördinatoren hebben in de gemeenten verschillende mate van verantwoordelijkheid toebedeeld gekregen. In Midden-Drenthe heeft hij vooral een rol als procesbewaker. In Vlagtwedde en Lingewaard biedt de klachtencoördinator ook inhoudelijke ondersteuning bij de afhandeling en draagt hij zorg voor de analyse van de klachten en de eventuele maatregelen die hierop volgen.

5.2 / Bezwaarschriften en beroepszaken

Aantal bezwaarschriften in de periode 2010-2013

Drie gemeenten uit de totale referentiegroep waren in staat om informatie aan te leveren met betrekking tot het aantal bezwaarschriften in de periode 2010-2013. Zij hebben tevens aangegeven of de bezwaarschriften gegrond, dan wel ongegrond waren. De overige gemeenten konden deze informatie niet aanleveren om verschillende redenen.²⁷

Aantal bezwaarschriften	Midden-Drenthe	Haaksbergen	Bronckhorst
Totaal	46	78	65
Waarvan ingetrokken	10	13	18
Waarvan gegrond	6	59	5
Waarvan ongegrond	27	6	34
Waarvan onduidelijk	3	0	8

Midden-Drenthe heeft van de drie gemeenten het laagst aantal ingediende bezwaarschriften en relatief ook het hoogst aantal ingetrokken bezwaarschriften. De oorzaak hiervoor kan op basis van de benchmark niet worden verklaard. De resultaten kunnen er wel op duiden dat Midden-Drenthe veel inzet pleegt op het informeel oplossen van het conflict, waardoor de bezwaarschriften worden ingetrokken.²⁸ Uit de resultaten blijkt ook dat het merendeel van de bezwaarschriften in Midden-Drenthe ongegrond wordt verklaard. In Haaksbergen is het overgrote deel gegrond verklaard.

Verder blijkt uit de aangeleverde informatie dat er in Midden-Drenthe een stijging is te zien in het aantal ingediende bezwaarschriften in de periode 2010-2013. Met name in de jaren 2012 en 2013. De meeste hiervan zijn echter ongegrond verklaard. In Bronckhorst is er een groot verschil tussen 2010 en 2011-2013. In de laatste periode is het aantal stabiel. In Haaksbergen is er vanaf 2012 een enorme stijging op te merken (van 4 in 2011 naar 30 in 2012 en 35 in 2013). Dat zou te maken kunnen hebben met de wetwijzigingen die in 2012 zijn ingevoerd.

5.3 / Aantal beroepsprocedures

De gemeenten is gevraagd gegevens aan te leveren met betrekking tot het aantal beroepsprocedures in de periode 2010-2013. Twee referentiegemeenten waren in staat deze informatie aan te leveren. Hieronder worden zij vergeleken met Midden-Drenthe.

²⁷ Waaronder geen of beperkte registratie en onvoldoende tijd om de gegevens te verzamelen.

²⁸ Ofwel doordat de gemeente een mea culpa uitspreekt, ofwel omdat de indiener tot een ander inzicht is gekomen.

Aantal WWB gerelateerde beroepsprocedures 2010-2013

Aantal beroepsprocedures	Midden-Drenthe ²⁹	Haaksbergen	Bronckhorst ³⁰
Waarvan ingetrokken	4		2
Waarvan gegrond	3	1	
Waarvan ongegrond	17	1	1
Niet ontvankelijk			
Hoger beroep gegrond			
Hoger beroep ongegrond			
Waarvan onduidelijk	8	1	5

Uit het overzicht en de aangeleverde gegevens blijkt dat het aantal (hoger) beroepsprocedures in de onderzochte periode voor de drie gemeenten redelijk stabiel is gebleven. De gemeente Midden-Drenthe heeft relatief gezien de meeste beroepsprocedures, waarvan het merendeel overigens ongegrond wordt verklaard. Dat betekent dat de gemeente door de rechter in het gelijk wordt gesteld.

5.4 / Duiding 'Afhandeling klachten, bezwaar en beroep'

De gemeente Midden-Drenthe heeft de externe klachtafhandeling geregeld in een verordening op de ombudscommissie en besteedt daarmee geen aandacht aan het interne proces van klachtafhandeling. Ook uit het onderzoek van de raad is gebleken dat het formeel regelen van het proces van klachtafhandeling en de verdeling van rollen, taken en verantwoordelijkheden onvoldoende is. In de gemeenten Lingewaard, Bronckhorst en Vlagtwedde zijn deze zaken wel formeel vastgesteld en bestaat er (op schrift) helderheid over zowel het proces als de actoren.

Midden-Drenthe heeft het proces van klachtenafhandeling voor inwoners in vergelijking met de referentiegemeenten wel uitgebreid op de website beschreven. Voor inwoners is het dus in ieder geval duidelijk hoe het proces loopt en wat er van de indiener wordt verwacht. Voor Haaksbergen geldt hetzelfde. In de andere gemeenten is hier weer minder aandacht voor.

Met betrekking tot de klachtenregistratie kan worden geconstateerd dat alle gemeenten hierover bepalingen hebben opgenomen in de verordeningen. Vaak is de registratie belegd bij de klachtencoördinator. Geen van de gemeenten noemt het apart registreren van klachten op basis van beleidsterrein. Hoewel er dus wel bepalingen over registratie en verantwoording zijn opgenomen, is voor deze benchmark alleen Haaksbergen in staat geweest de gegevens aan te leveren. Eén van de oorzaken van het niet kunnen aanleveren ligt in ieder geval in een gebrek aan registratie, zo geeft een aantal gemeenten aan.

²⁹ Voor de gemeente Midden-Drenthe geldt dat het onduidelijk is hoeveel hoger beroepszaken in 2013 gegrond dan wel ongegrond zijn verklaard.

³⁰ De gemeente Bronckhorst kon alleen gegevens voor de periode 2011-2013 aanleveren. Voor 2011 geldt dat het onduidelijk was of het beroep gegrond of ongegrond was.

Midden-Drenthe kent net als de twee andere gemeenten (Haaksbergen en Bronckhorst) een flinke stijging van het aantal ingediende bezwaarschriften in de periode 2010-2013. Een groot deel hiervan is echter ongegrond verklaard. Opvallend is het relatief hoge aantal ingetrokken bezwaarschriften in vergelijking met de twee andere gemeenten. Een verklarende factor hiervoor kan niet met zekerheid worden gegeven. Wel is in het onderzoek van de raad geconstateerd dat er inzet wordt gepleegd om het informeel op te lossen (door het besluit te herzien, door excuses aan te bieden, door een verandering van inzicht van de indiener).

Midden-Drenthe heeft relatief gezien meer beroepsprocedures dan Haaksbergen en Bronckhorst. De meeste hiervan worden door de rechter echter ongegrond verklaard. Het aantal beroepsprocedures is in de onderzochte periode voor de drie gemeenten stabiel gebleven, ook wanneer wordt gekeken naar de verdeling gegrond/ongegrond. Daaruit valt te concluderen dat de gemeenten niet vaker of minder in het ongelijk of het gelijk worden gesteld.

6 Slotbeschouwing

Hoofdboodschap Benchmark bijstand en re-integratie

De voorliggende benchmark richt zich op de vergelijking van resultaten met referentiegemeenten om Midden-Drenthe binnen deze referentiegroep te positioneren. Eén van de aanleidingen voor de benchmark was het idee dat de gemeente Midden-Drenthe strenger zou zijn in haar beleid en uitvoering dan andere gemeenten. Op basis van deze benchmark en de vergelijking van het maatregelenbeleid en het aantal terugvorderingen van gemeenten kan worden geconcludeerd dat Midden-Drenthe niet strenger is dan de referentiegemeenten.

In de benchmark is gekeken naar de aspecten 'ambitie', 'uitvoering', 'resultaten' en 'klachten, bezwaar en beroep'. De uitkomsten van Midden-Drenthe in vergelijking met de referentiegemeenten leveren geen opvallende negatieve uitschieters op. Op enkele punten scoort Midden-Drenthe wel wat negatiever dan andere gemeente (o.a. proces klachtenafhandeling, instrumentarium in relatie tot maatwerk) en op andere punten juist positiever (o.a. sociale activering, uitstroom naar werk).

De resultaten van de benchmark geven geen aanleiding om genuanceerder naar de uitspraken uit het onderzoek naar het bijstand- en re-integratiebeleid, zoals gepubliceerd op 30 oktober 2014, aan te kijken. In een enkel geval wordt dit eerdere onderzoek door de uitkomsten van de benchmark verder ondersteund.

Samenvattende conclusies 'Ambitie'

- / In vergelijking met de referentiegemeenten heeft Midden-Drenthe veel doelgroepen voor het bijstand- en re-integratiebeleid benoemd en hier specifiek beleid op gevormd. Het is positief te noemen dat Midden-Drenthe ook 'nieuwe instroom' als doelgroep benoemd. Dit kan namelijk duiden op een focus op instroombeperking. In het licht van de verwachte samenstelling van de bijstandspopulatie is het benoemen van de doelgroep 'alleenstaande ouders' ook een sterk punt te noemen.
- / Alle gemeenten in de referentiegroep zetten in meer of mindere mate in op maatschappelijke participatie van de bijstandspopulatie op de laagste treden van de participatieladder. Door als enige gemeente in de referentiegroep specifiek beleid te formuleren, zet de gemeente Midden-Drenthe expliciet in op de cliënten op de eerste twee treden van de participatieladder.
- / Op basis van een vergelijking van het beleid voor het opleggen van maatregelen is te concluderen dat Midden-Drenthe beleidsmatig niet strenger is dan de referentiegemeenten.

Samenvattende conclusies 'Uitvoering'

- / Uit het voorgaande onderzoek naar bijstand en re-integratie in opdracht van de raad, blijkt dat de gemeente Midden-Drenthe onvoldoende procesbeschrijvingen heeft. Binnen de referentiegroep is dit geen afwijkend beeld. Voor de helft van de gemeenten geldt dat er maar ten delen werkprocessen zijn beschreven.
- / Midden-Drenthe heeft vergeleken met de referentiegroep een ruim instrumentarium om in te zetten voor maatwerk. Het aantal maatwerktrajecten daalt echter in de gemeente vanwege een beperkt budget. Het instrumentarium blijft dan deel onbenut en maatwerk wordt beperkt.
- / Midden-Drenthe heeft binnen de referentiegroep het op één na hoogste aantal nieuwe re-integratietrajecten en heeft te maken met de hoogste relatieve stijging van het aantal nieuwe re-integratietrajecten.

Samenvattende conclusies 'Resultaten'

- / De uitstroom vanuit de bijstand naar werk is in Midden-Drenthe hoger dan in de referentiegemeenten. Deze hogere uitstroom is een gevolg van het re-integratiebeleid zonder dat daarmee automatisch uitspraken over de doelmatigheid of doeltreffendheid van dit beleid kunnen worden gemaakt. De uitstroom vanuit bijstand naar werk ligt in Midden-Drenthe lager dan in vergelijking met de overige Drentse gemeenten. Dit komt doordat de gemiddelde uitstroom naar werk in Drenthe hoger ligt dan in de referentiegemeenten.
- / De relatieve toename in de uitgaven aan participatie in Midden-Drenthe hebben niet geleid tot een vergelijkbare toename in de uitstroom vanuit bijstand naar werk.
- / Op basis van het bedrag dat Midden-Drenthe van bijstandsgerechtigden terug heeft gevorderd, lager dan het gemiddelde in de referentiegroepen, kan de gemeente niet worden bestempeld als 'streng'. Hierbij moet worden aangetekend dat op basis van deze uitkomst geen uitspraak kan worden gedaan over de reden van de genomen maatregelen of het bedrag dat nog niet is teruggevorderd.

Samenvattende conclusies 'Klachten bezwaar en beroep'

- / In vergelijking met de referentiegemeenten heeft Midden-Drenthe het interne proces van klachtenafhandeling (verdeling rollen, taken en verantwoordelijkheden) onvoldoende formeel geregeld. . Dat blijkt ook uit het eerdere onderzoek in opdracht van de raad. De externe klachtenafhandeling door de ombudscommissie is wel in een verordening opgenomen. Het proces is voor inwoners ook duidelijk op de website beschreven. De gemeenten Lingewaard, Bronckhorst en Vlagtwedde bieden goede praktijkvoorbeelden van hoe het interne proces van klachtafhandeling helder en formeel kan worden vastgelegd.
- / Alle referentiegemeenten hebben bepalingen in haar verordening opgenomen over klachtenregistratie, maar in de praktijk wordt er onvoldoende geregistreerd. Dat betekent dat er geen gedegen analyse van de (inhoud en het proces van) klachten kan worden gemaakt. Hierin staat Midden-Drenthe dus niet alleen.
- / Opvallend is het relatief hoge aantal ingetrokken bezwaarschriften in Midden-Drenthe in vergelijking met twee andere gemeenten. Een verklarende factor hiervoor kan niet met zekerheid worden gegeven. Wel is in het onderzoek van de raad geconstateerd dat er inzet wordt gepleegd om het informeel op te lossen (door het besluit te herzien, door excuses aan te bieden, door een verandering van inzicht van de indiener).
- / Midden-Drenthe heeft relatief gezien meer beroepsprocedures dan Haaksbergen en Bronckhorst. De meeste hiervan worden door de rechter echter ongegrond verklaard. Het aantal beroepsprocedures is in de onderzochte periode voor de drie gemeenten stabiel gebleven, ook wanneer wordt gekeken naar de verdeling gegrond/ongegrond. Daaruit valt te concluderen dat de gemeente niet vaker of minder in het ongelijk of het gelijk worden gesteld.

7 Bestuurlijke reactie

PER E-MAIL

De stuurgroep onderzoek Necker van Naem
t.a.v. de griffier, dhr. C.J. Onderwater

Datum: 9 februari 2015

Uw brief van: Behandeld door: Allard Gunnink

Uw kenmerk: / **Zaaknummer:** 287015

Bijlagen:

Onderwerp: Vervolg bestuurlijke verhoudingen

Verzonden op: 11 februari 2015

Geachte dames en heren,

Graag voldoen wij aan uw verzoek om een bestuurlijke reactie te geven op de door Necker van Naem gepresenteerde uitkomsten van de benchmark bijstands- en re-integratiebeleid.

De uitkomsten van de benchmark zijn een logisch vervolg op de uitkomsten van het eerdere onderzoek. We zullen daarom in onze bestuurlijke reactie ook op dat eerdere onderzoek aanhaken.

Doel benchmark

Het doel van de benchmark was te onderzoeken of beleid en uitvoering in Midden-Drenthe afwijken van wat gemiddeld is en of Midden-Drenthe een strengere gemeente is in de uitvoering van het bijstands- en re-integratiebeleid. De conclusie van Necker van Naem is dat Midden-Drenthe niet echt afwijkt en niet strenger is.

Eerder onderzoek

Necker van Naem concludeert (kort samengevat) dat de benchmark de conclusies uit het eerdere rapport onveranderd laat. Die eerdere conclusies onderschrijven we nog steeds. We zijn inmiddels druk bezig met de uitwerking van de aanbevelingen uit het vorige rapport. We kiezen voor een integrale aanpak: verbetering van de navolgbaarheid en alles wat daarmee samenhangt voor onze hele organisatie.

Details

Bij enkele details uit de benchmarkrapportage plaatsen we nog een kanttekening. Daarmee doen we niets af aan de algemene conclusie van Necker van Naem en onze instemming daarmee, maar vragen we aandacht voor een zo degelijk mogelijke onderbouwing van die conclusies.

- (pagina 9) Een vergelijking van de formatieomvang tussen gemeenten lijkt ons vooral zinvol, als gemeenten een vergelijkbaar aantal bijstandsklanten hebben. We hadden het op prijs gesteld als die vergelijking op die manier had plaatsgevonden.
- (pagina 9) Er vindt niet alleen in het vierde kwartaal interne controle plaats binnen de afdeling Samenlevingszaken, maar het hele jaar door.
- De klachtenverordening waarnaar de onderzoekers verwijzen, is van rechtswege vervallen met ingang van 1 januari 2006. Sinds die tijd hebben we alleen een verordening op de Ombudscommissie.

Dat laat onverlet dat we recent onze interne werkwijze formeel als college hebben vastgesteld en dat we het komende jaar nog verder werken aan het verbeteren van de werkwijzen. In de jaarstukken van de gemeente zullen we ook verslag doen van de klachtenafhandeling in 2014. Die gegevens zijn voorhanden.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris,

de burgemeester.

8 Nawoord Necker van Naem

De onderzoekers danken het college van B&W voor de bestuurlijke reactie en lezen met interesse over de wijze waarop de aanbevelingen uit het eerdere onderzoek worden opgepakt. Met betrekking tot de details die het college in de reactie aanstipt, geven wij hieronder een korte reactie.

- / Basis van vergelijking. Het bepalen van de basis waarop de vergelijking tussen gemeenten plaatsvindt, betekent keuzes maken en helaas ook beperkingen opleggen. Dat geldt voor elke keuze, ook wanneer een vergelijking op basis van het aantal klanten wordt gemaakt. Wij hebben er in deze benchmark voor gekozen om een vergelijking te maken op basis van de samenstelling van de bijstandspopulatie. De motivatie hiervoor is opgenomen in de onderzoeksverantwoording in hoofdstuk 1 'Inleiding'.
- / Interne controle. Het gaat hier specifiek om de interne controle binnen de afdeling Samenlevingszaken die vooraf gaat aan de accountantscontrole.
- / Klachtenverordening. De feitelijke informatie met betrekking tot de klachtenverordening is ambtelijk geverifieerd in het voorgaande onderzoek en derhalve overgenomen in de benchmark. De nieuwe informatie die het college presenteert, betekent dat de gemeente Midden-Drenthe helemaal geen klachtenverordening hanteert waarin het interne proces van klachtenafhandeling is geregeld. De tekst in de benchmark is hierop aangepast.

Lauryan Bakker

Projectleider Benchmark bijstand en re-integratie Midden-Drenthe

Bijlagen

Bijlage 1. Bronnen

Open data

- / Kernkaart
- / CBS

Publicaties

- / “Verdelen op Niveau’s” Een multiniveaumodel voor de verdeling van het inkomensdeel van de Participatiewet over gemeenten. Sociaal Cultureel Planbureau (2014)

Schriftelijke bronnen

- / Voor de referentiegemeenten Borsele, Bronckhorst, Haaksbergen, Lingewaard en Vlagtwedde zijn de beleidsnota's en verordeningen bestudeerd. Hetzelfde geldt voor Midden-Drenthe.

Gegevens

- / Bij de referentiegemeenten Borsele, Bronckhorst, Haaksbergen, Lingewaard en Vlagtwedde is een uitvraag gedaan naar gegevens met betrekking tot uitvoeringsaspecten en klachten, bezwaar en beroep. De ons beschikbaar gestelde gegevens zijn vervolgens bestudeerd.